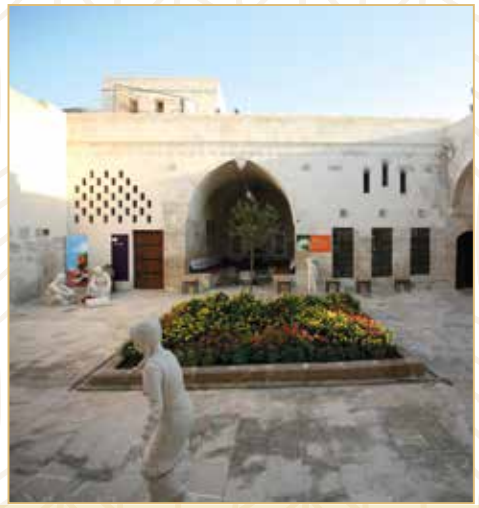

Türkiye'nin En Büyük Açık Hava Müzesi

ŞANLIURFA

ve Müzeleri

ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BÜYÜKŞEHİR ŞANLIURFA

Türkiye'nin En Büyük Açık Hava Müzesi

Şanlıurfa

ve Müzeleri

BÜYÜKŞEHİR
ŞANLIURFA

2017

www.sanliurfa.bel.tr
info@sanliurfa.bel.tr
T : 0414 216 13 50
F : 0414 318 51 52

Hazırlayan
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı
Turizm ve Tanıtma Şube Müdürlüğü

Fotoğraflar
Yasin KÜÇÜK
Büyükşehir Belediye Arşivi
Arkeoloji Müze Arşivi

Yayın Koordinatörü
Mehmet Emin ÖZÇINAR
Necmi KARADAĞ

Grafik Tasarım
Burcu İĞRET
Mehmet Necmi KÜÇÜKOĞLU

ISBN
978-975-8165-34-6

Baskı Yeri

Aycı Promosyon Ltd. Şti.
12 Katlı İş Merkezi
Kat:2 No:44
ZONGULDAK
0372 752 13 00

Bu kitabın hazırlanmasında Arkeoloji Müzesi ve Haleplibahçe Mozaik Müzesi'nin metinlerini ve fotoğraflarını Belediyemize sunan Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi Müdürü Celal ULUDAĞ'a, diğer müzelerin metinlerine destek ve fotoğraf veren Harran Üniversitesi GAP Bölgesi El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Öğr. Gör. S. Sabri KÜRKÇÜOĞLU'na teşekkürler.

BÜYÜKŞEHİR
ŞANLIURFA

ŞANLIURFA ARKEOLOJİ MÜZESİ / 11

Paleoitik Salon	13
Balıklıgöl Heykeli	15
Neolitik Dönem	17
Kalkolitik Dönem	29
Tunç Dönemi	37
Demir Çağı	47
Hellenistik Çağ	49
Roma Dönemi	51
İslami Dönem	59
Peygamberler Salonu	65

HALEPLİBAHÇE MOZAİK MÜZESİ / 69

ŞANLIURFA KENT MÜZESİ / 99

KURTULUŞ MÜZESİ MÜZESİ / 111

ŞURKAV EL SANATLARI MÜZESİ / 117

MUTFAK MÜZESİ / 123

MÜZİK MÜZESİ / 135

MÜSLÜM GÜRSES MÜZİK VE SANAT MÜZESİ / 143

ŞANLIURFA ARKEOLOJİ MÜZESİ

ŞANLIURFA
ARKEOLOJİ MÜZESİ

Şanlıurfa'da bir müzenin açılma fikri 1948 yılında oluşmuş ve mevcut eserlerin Atatürk İlköğretim Okulu'nda bir depoda toplanması ile Müze'nin kuruluşu ile ilgili ilk çalışmalar başlamıştır. 1956 yılında Şehit Nusret İlkokulu'nda eserler için bir yer ayrılmış ve eserler burada toplanmıştır. Ancak, bu alanın yetersiz olması ve yörenin binlerce yılık tarihini belgeleyen zengin kültür varlıklarının teşhirinin sağlanması ihtiyacıyla, 1965 yılında Şehitlik mevkiinde 1500m²'lik bir alan üzerine Müze binasının inşasına başlanmıştır. Binanın yapımı ve teşhir tanzim işlerinin tamamlanmasından sonra, 1969 yılında Şanlıurfa Müzesi ziyarete açılmıştır. Zengin bir tarihi geçmişe sahip olan Şanlıurfa'da, birçok höyük ve eski iskân yerleri bulunmaktadır. İl merkezine 24 km. olan Dünya'nın İlk Tapınak Yapısı olma özelliğine sahip Göbeklitepe ve İl merkezinin 44 km. güneydoğusunda yer alan, kendine özgü sivil mimarisiyle büyük ilgi toplayan ve M.Ö. 5. binden günümüze kadar kesintisiz iskan edilen Harran, bunların en önemlileridir.

Şanlıurfa Müzesi tarafından münferit olarak veya yerli-yabancı bilim kurumlarının katılımı ile bir çok arkeolojik kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 1987 yılından itibaren Atatürk Barajı suları altında kalan Lidar Höyük ve Hassek Höyük'te yabancı bilim heyetlerince, Çavi Tarlası ve Nevali Çori'de ise Müze Müdürlüğü tarafından kurtarma kazıları yapılmıştır. Birecik Barajı Göl Aynası altında kalacak Tilbeş Höyük ve Apameia Antik Kentinde arkeolojik kazılar gerçekleştirilmiştir.

Baraj altında kalacak alanlardaki kurtarma kazıları dışında; Konuklu Köyü Kazane Höyük ve Gürcütepe, Bozova İlçesi, Bahçeli Köyü Titriş Höyük ören yerlerinde arkeolojik kazıları tamamlanmış, Şanlıurfa Merkez Haleplibahçe Mevkii Arkeolojik Kazısı, Harran İç Kale, Harran Sur, Harran Ulu Camii, Çarmelik Kervansarayı ve Çimdin Kale'de restorasyon amaçlı Arkeolojik kazı gerçekleştirilmiştir.

Bölgedeki kazılardan elde edilen eserlerin Şanlıurfa Müzesi'ne teslim edilmesi sonucu, Müze'nin depo ve teşhir salonları yetersiz hale gelmiş ve Şanlıurfa Bölgesinin Arkeolojik potansiyeline uygun bir müze binası kaçınılmaz hale gelmiştir. 09.05.2012 tarihinde ihale edilen

Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi, Haleplibahçe Mozaik Müzesi ve Arkeopark projesinin 25.08.2014 tarihinde geçici kabulü gerçekleştirilmiştir.

Bu Proje'nin uygulama sahasının tamamı 200 dönümlük bir alanı kapsamaktadır. Bunun 60 dönümlük kısmı Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilmiştir. Projenin 140 dönümlük bölümünde Büyükşehir Belediye Başkanlığınca 1000 araçlık kapalı otopark, 60 otobüslük açık otopark, yeşil alan, yürüyüş yolları, amfi tiyatro bölümü tamamlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının gerçekleştirdiği Haleplibahçe Müze Projesinde 60.000m² alanda eski Arkeoloji Müzesinin 12 katı büyüklüğünde, 34.800.000 m2 kapalı alana sahip, 3 katlı "Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi" inşa edilmiştir. Bu Müze Binası; Türkiye'nin Kapalı alan ve sergi salonu olarak en büyük müzesi olması, Canlandırma Sayısı olarak Türkiye'nin en büyük, Dünyanın da sayılı müzeleri arasında yer alması, Gezi Güzergahı olarak 4.5 km ile Türkiye'nin en uzun gezi güzergahına sahip olması gibi bir çok ilki bünyesinde barındırmaktadır. Şanlıurfa Arkeoloji Müze'sinde yaklaşık 10.000 eser sergilenmektedir. Bu rakam Türkiye standartlarının çok üzerindedir. Müzemizi ziyaret eden ziyaretçiler, Yeni Şanlıurfa Müzesinde İnsan boyutunda yapılmış Dünya'nın en eski heykelini, Göbeklitepe D tapınağının imitasyonunu, Nevali Çori Tapınağının orijinalini, çok sayıda dönem canlandırmasını, Hz. İbrahim Animasyonunu ve Müzemize özel yaklaşık 10.000 eseri ve Dünyanın en estetik mozaiklerini görme imkânı bulacaklardır.

Paleolitik Salonda Doğal Habitat, Kaya altı Sığınağı, Av Sahnesi ve Barınak Canlandırmalarının Genel Görünümü

PALEOLİTİK SALON

Yontma Taş Devri olarak da bilinen Paleolitik Çağ, insanların küçük gruplar halinde, yabani bitkiler, kökler, meyveler toplayarak, hazır buldukları besinleri yiyerek ve avlanarak yasadıkları dönemdir. Afrika'da bulunan en eski yontma tas aletlerin 2,6 milyon yıl öncesine tarihlenmesiyle başlayan Paleolitik Çağ, oldukça uzun bir süre boyunca yasam biçiminin hemen hemen değişmediği, bir yanda kültür tarihinin en uzun sürecini kapsayan, öte yanda insanın ilk atalarının, ilk aletlerin ve ilk kültürel faaliyetlerin ortaya çıktığı önemli bir süreçtir. Barınmak için genellikle mağara ya da kaya altı sığınaklarını kullanan Paleolitik Çağ insanları, bunların bulunmadığı yerlerde saz, kamış ve av hayvanlarının postu gibi hafif malzemeyle açık havada geçici barınaklar yapmışlardır.

Bu dönem Şanlıurfa'da M.Ö. 18.000-9.500 yılları arasında yoğun bir şekilde yaşam alanı olarak seçilmiştir. Bu dönemde Şanlıurfa'da öne çıkan yaşam alanları, Biris Mezarlığı ve Söğüt Tarlasıdır. Bu Dönem salonumuzda; Kaya altı sığınağı, Şanlıurfa'nın Paleolitik Doğal Habitatı (Salonda gördüğümüz Antep fıstığı, badem, meşe palamudu dönemin Şanlıurfa bitki örtüsüdür.), Av sahnesi, küçük gruplar halinde açık hava yerleşim alan canlandırmaları ve üst paleolitik döneme tarihlenen el baltaları sergilenmektedir.

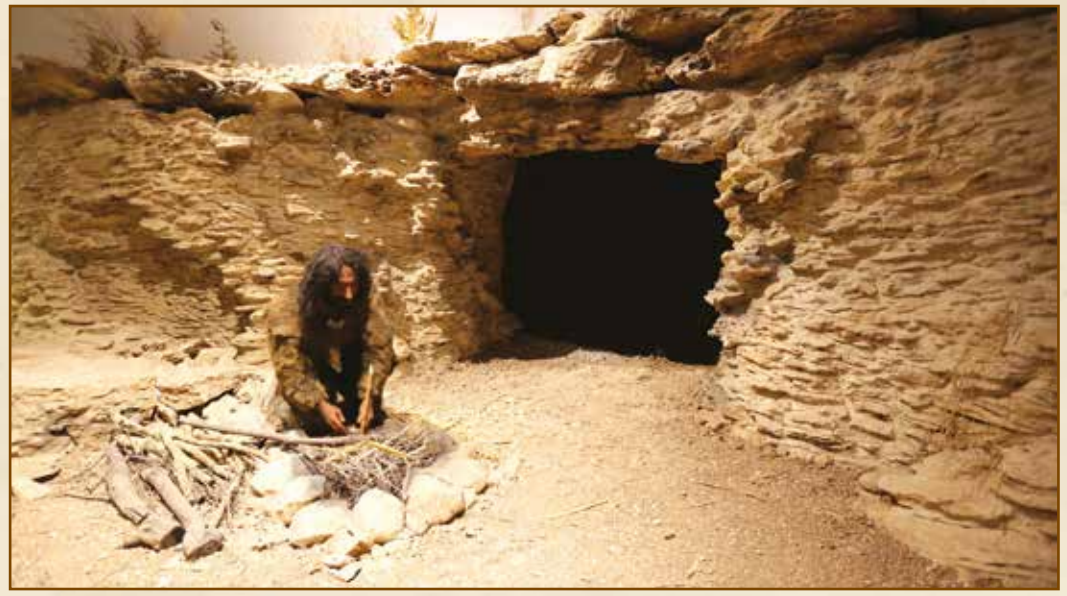

Kaya Altı Sığınağı Detayı

Av Canlandırması Detayı

Balıklıgöl Heykeli - M.Ö. 9800-7000 Yeni Mahalle U: 193.0 cm G: 54.0 cm

BALIKLIGÖL
HEYKELİ

1995 yılında Şanlıurfa Balıklı Göl civarında yapılan düzenleme ve yol genişletme çalışmaları sırasında dört parça halinde kırılmış kireçtaşından büyük bir yontu bulunarak müzeye getirilmiştir. Bulunduğu yıllarda Yakındoğu'da bilinen hiçbir sanat tarzına bağlanmayan eser bu yüzden uzun süre yayınlanamadı. Yontunun gerek üslup, gerekse anlatım bakımından Nevali Çori ve Göbekli Tepe eserleri ile tam bir benzerlik içinde olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda çevresindeki diğer bulgular ışığında yontunun günümüzden 11 bin yıl öncesine, Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'a ait olduğu yönünde kuşku bırakmamaktadır. Yontunun gerçek bir insan boyutunda olması, yani gerçek anlatımda bir yontu sanatı ürünü olması kadar, betimlediği konu da ilginçtir. Şanlıurfa yontusu, kuşkusuz uygarlık tarihinin bilinen en eski gerçek yontusu olarak kabul edilebilir.

Olasılıkla sadece ön yüzden seyredilmek üzere tasarlanan yontu yandan bakıldığında yassı bir görüntüye sahiptir, arka yüzde ise hemen hemen hiçbir vücut hattı belirtilmemiştir. Nerdeyse köşeli bir form verilen kafa iri yapılıdır. Yassı yüzde gözler, burun ve kulaklar daha belirgin olmasına rağmen ağız işlenmemiştir. Derin ve yuvarlak göz oyuklarına obsidyen dilgi parçaları yerleştirilmiştir. Boynun uzun ve geniş, omuz ve kolların hareketsiz oluşu yontuda donuk bir görüntü oluşturur. Göğüste "V" şeklinde iki sıra takı görülür. Gövdenin alt kısmı bacaklar belirtilmeden büyük boyutlu bir tıkaç gibi tasarlanmıştır. Alt gövdenin bu formu yontunun taban içerisine yerleştirilmek üzere yapıldığını düşündürür. Alt gövdenin işleniş biçimi Nevali Çori ve Göbekli Tepe'de bulunan birçok kireçtaşı eserde tekrarlanmaktadır. Yontunun yassı yan kesiti Ürdün'deki AinGhazal'da bulunan Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'a ait insan boyutlu kil heykellerini hatırlatır. Göz oyuklarına yerleştirilen obsidyen dilgi parçaları Neolitik 'in tipik alet endüstrisi `bipolar' kerntechnik ile yapılmıştır. Karın hizasında yatay karşılıklı duran ellerin tasarımı ise Nevali Çori ve Göbekli Tepe'deki dikilitaşlarda da görülür.

Yontunun esas olarak erkek cinselliğini sembolize ettiğinden kuşku yoktur. Bu da yanlış olarak Neolitik Çağ kültürleri ile özleştirilen Ana Tanrıça imgesinin çok daha sonraları ortaya çıktığını, özellikle Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'da hâkim kutsal varlığın erkek olduğunu kanıtlamaktadır.

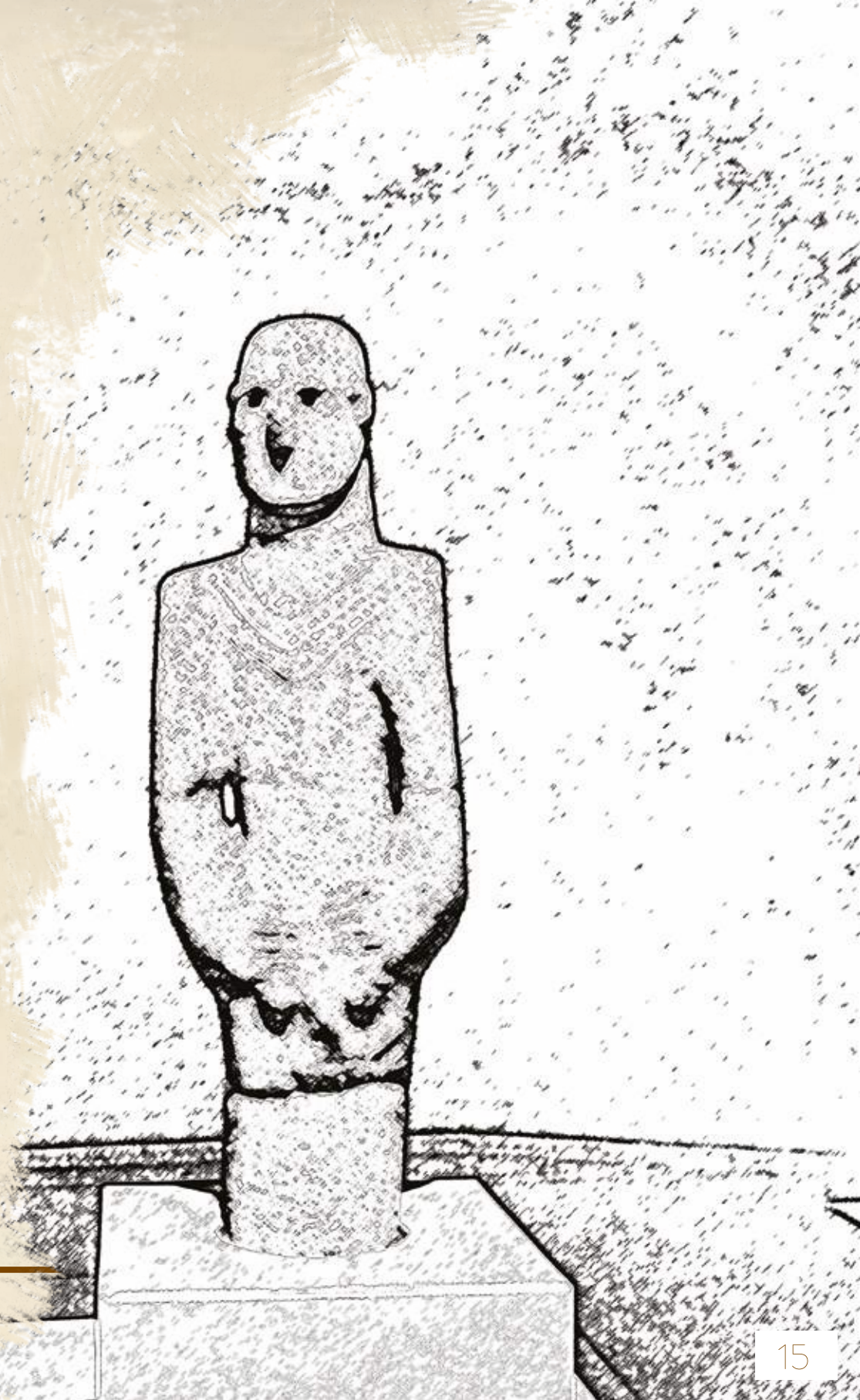

Şanlıurfa Müzesi Neolitik Dönem Salonu

NEOLİTİK DÖNEM

Yeni Taş ya da Cilalı Taş Devri olarak da bilinen Neolitik Çağ, insanlık tarihindeki en önemli kırılma noktalarından biridir; Neolitik Döneme kadar insanlar sabit yerleşmeler kurmadan göçebe olarak yaşamış, besinlerini avcılık, bitki toplayıcılığı ve balıkçılıkla sağlamışlardır. Neolitik Dönem, insanların doğal çevrelerini denetim altına alarak değiştirmeye başladığı, daha önceleri yabani olan tahılları ekerek besin üretimine geçtiği, kalıcı köy yerleşimlerinin ortaya çıktığı bir süreçtir. Bu yeni yaşam biçimi, Endüstri Devrimi'ne kadar gelişerek sürecek olan sosyal ve ekonomik düzenin temellerini oluşturur. Neolitik Dönemle birlikte yalnızca insanların beslenmesi ya da yerleşim şekilleri değişmemiş, bu süreçte toplumsal düzen, inanç sistemi, teknoloji ve bölgeler arası ilişkiler de yeniden biçimlenmiştir. Uygarlık tarihindeki en önemli dönüm noktalarından biri olduğu için bu dönem aynı zamanda "Neolitik Devrim" olarak da adlandırılır. Neolitik yaşamın gelişiminde, Çanak Çömleksiz ve Çanak Çömlekli Neolitik olarak iki aşama görülür. Besin üretimine, çiftçiliğe, yerleşik köy yaşamına dayalı yaşam alanları, uzun bir gelişim sürecinden sonra Çanak Çömlekli Neolitik Dönemle birlikte kurumsallaşmış, mimarileri ve sosyal düzeniyle günümüzün köylerine benzemeye başlamıştır.

İlk olarak Yukarı Fırat ve Dicle Havzaları ile Doğu Akdeniz kıyılarında başlayan, uygarlık tarihinin bu en önemli dönüşümünde, Şanlıurfa bölgesinin ayrıcalıklı bir yeri vardır. Bölgede yapılan çalışmalar Neolitik Dönemin en görkemli ve etkileyici kalıntılarını ortaya çıkarmıştır. Bu Dönemde Göbeklitepe, Nevali Çori ve Mezra Teleilat, Akarçaytepe ve Fıstıklı Höyük, Neolitik Dönemde öne çıkan höyüklerimizdir. Bu salonda vurgulanan ustalık canlandırması ile taş işçiliğinin neolitik insanın hayatındaki yerini, neolitik mezar canlandırması ile neolitik insanın ölümden sonra yaşam inancını, öğütme canlandırması ile ilk tohumun bu coğrafyada, Karacadağ'da toprağın bağrına düştüğünü ve evcilleştirme ile insanın ne kadar önemli bir devrimi gerçekleştirdiğini,Müzemizin önemli bir bölümünü ayırdığımız Göbekli Tepe Mimarisinin anlaşılması için Kamusal Alan canlandırmamızda insanın "T stellerini" ana kayadan nasıl kopardığını 400 metre uzaklıktaki kutsal alana nasıl taşıdıklarını anlatıyoruz. Ayrıca Bu salonda gerçekleştirdiğimiz Göbeklitepe D Tapınağı İmitasyonu ile Göbeklitepe Mimarisinin ihtişamının daha iyi anlaşılması, Orijinal Nevali Çoli Tapınağı ile neolitik insanın inanç benzerliğini ve Akarçay Köy canlandırması ile Neolitik Köylerin Modern Anadolu Köylerinden çok farklı olmadığı mesajının iletilmesi amaçlanmaktadır.

Neolitik Salonda birçok ünik eserimiz bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Kadın doğum sahnesi, değişik mimik hareketleri ile betimlenmiş insan yüzleri; insanın kartalla, insanın panterle bütünleşmiş betimleri bunlardan sadece bazılarıdır. Kaplumbağa ile dans eden iki insan figürü Şanlıurfalıların tarih boyunca Müziğe olan düşkünlüğünü, çok sayıda çakmaktaşı ok ve mızrak ucu, taş işçiliğinin ne kadar geliştiğini belgeler niteliktedir.

Çanak Çömleksiz Neolitik Dönemde Yaptığımız Toplayıcılık Canlandırmamız

Göbekli Tepe'nin Yapımı İle İlgili Bilgi Verdiğimiz Kamusal Alan Canlandırmamız

Göbeklitepe D Tapınağının Aynı Ölçülerde Yapılmış İmitasyonu

Şanlıurfa Müzesi Neolitik Salon

Çanak Çömlekli Neolitik Dönem
Akarçay Höyük Köy Canlandırması

VİTRİN
ESERLERİMİZ

Neolitik Dönem Çakmaktaşı, Ok ve Mızrak Uçları

Göbeklitepe Hayvan Figürinleri

Taş Kap Parçası Üzerine Betimlenmiş Kaplumbağa ile yapılan Ritüel Amaçlı Dans - Nevali Çori M.Ö. 8500-7900 Y: 12.O cm G: 18.0 cm

İnsan Başı Nevali Çori - M.Ö. 8500-7900 Y: 6.5 cm G: 4.5 cm

Yılanlı İnsan Başı, Nevali Çori- M.Ö. 8100-7900 Y: 27.0 cm G: 24.0 cm

Totem Dikmesi, Nevali Çori- M.Ö. 8500-7900 Y: 81.1 cm G: 38.0 cm

Kalkolitik Dönem - Fırat Nehri Üzerinde Ticaret

KALKOLİTİK DÖNEM

MÖ 6000-4300 yılları arasına tarihlenen Erken Kalkolitik Çağ, Kuzey Mezopotamya, Kuzey Suriye ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gelişen Halaf kültürü (MÖ 6000-5200) ve İlk Obeyd kültürüyle (MÖ 5200-4300) temsil edilir. Bunu izleyen Orta Kalkolitik Çağ, Kuzey Mezopotamya, Kuzey Suriye, Güneydoğu Anadolu bölgelerinde Son Obeyd (MÖ 4300-3800) ve Orta Uruk (MÖ 3800-3600) olarak tanımlanmaktadır. MÖ 5. binyıl ortalarından itibaren küçük yerleşim birimleri genişleyerek kentleşmeye başlamıştır. Su ve kara yolu üzerinden kuzeye yayılan ticaret malları, kil mühür baskılarıyla (bullalar) kayıt altına alınmasıyla Anadolu ve Mezopotamya kültürleri arasında etkileşim artmıştır. Ticaret ve madencilikle zenginleşerek güç kazanan yerel yöneticiler, sınırları tam olarak tanımlanmamış bağımsız birer siyasi güce dönüşmüştür. Son Kalkolitik Çağ (MÖ 3600-3300) Mezopotamya'da yazının kullanılmaya başlandığı Uruk (Son Uruk/Kuzey Uruk) dönemiyle eşleştirilmektedir. MÖ 4. Binyıl baslarından itibaren ticaretin kil tabletler üzerinde Petrografik/resim yazısıyla kayıt altına alındığı, dinsel, ekonomik ve yönetsel merkezi gücün, toplumsal sınıfların belirginleştiği bir süreç başlamıştır. Bu dönemde büyük ve orta boyutlu kentler ile kırsal tarımcı yerleşimlerden oluşan hiyerarşik yerleşim düzeni ortaya çıkmıştır. Kentleşme sürecine giren toplulukların, tarımcı köylerin, yeni geliştirdikleri ekonomik düzenin gereği olarak ekonomik çıkar bölgesi oluşturması dünya tarihinde ilk kez Kalkolitik Çağda görülür. Bu kültürün görüldüğü bölgelerin ortak özelliği, MÖ 4. binyılın baslarından itibaren ibadeti yönlendiren, malların dağıtımını ellerinde bulunduran siyasi ve dinsel bir seçkinler sınıfı tarafından gerçekleştirilen merkezîleştirmedir.

Fırat Vadisi'nde, Şanlıurfa'nın da yer aldığı bölgede gerçekleştirilen çalışmalar, söz konusu dönemde çok yoğun bir yerleşim olgusunun varlığını kanıtlamıştır. Bu salonumuzda; Ticaret canlandırmamızla Dönemin en önemli sosyal olayı ticaretin sistematik yapılıyor olmasını, ve Fırat nehri üzerinde de yapıldığını göstermek Haseki Höyük Mozaik Çivi Canlandırması ile Dünya'nın ilk Mozaik örnekleri arasında gösterilen pişmiş toprak mozaik çivilerinin dekoratif amaçlı uygulanış şekilleri hakkında bilgilendirme amaçlanmaktadır.

Bu dönemde öne çıkan höyüklerimiz Çavi Tarlası, Hacı Nebi, Hassek Höyük ve Kurban Höyük, öne çıkan eserlerimiz ise Halaf seramiklerimiz, asgari ücret ödemelerinde kullanılan devrik ağızlı pişmiş toprak kaplarımız, göz idollerimiz ve pişmiş toprak mozaik çivilerimizdir.

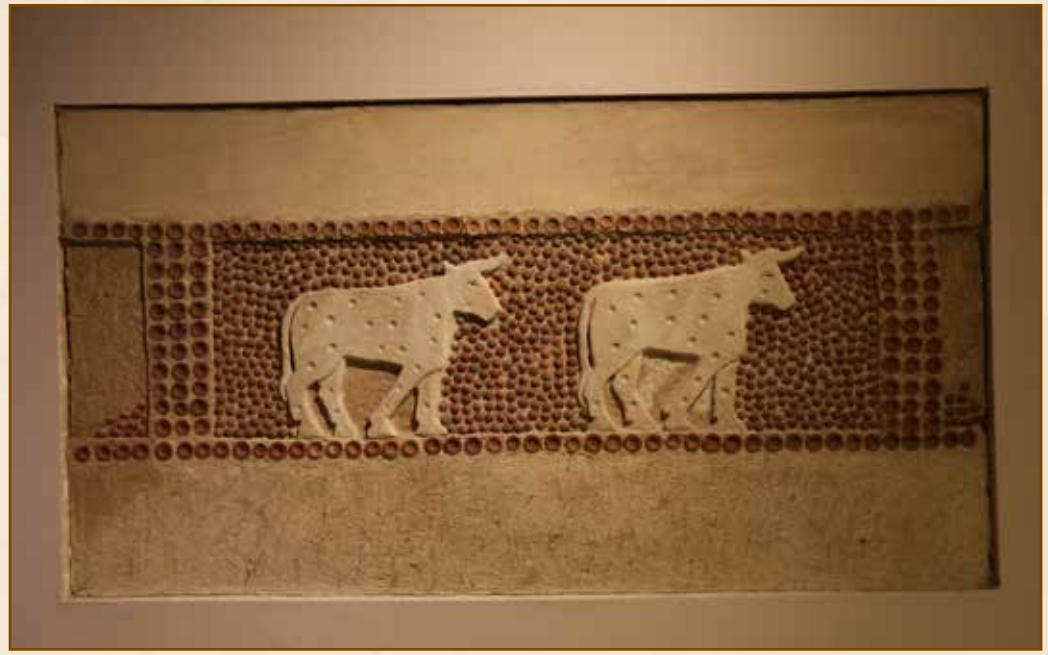

Pişmiş Toprak Mozaik Çivileri Canlandırma Alanı

VİTRİN
ESERLERİMİZ

Dünya'nın İlk Mozaik Örnekleri Arasında Gösterilen Hassek Höyük Mozaik Çivileri

Asgari Ücretlerin Ödendiği Devrik Ağızlı Kalkolitik Kaplar

Halaf Seramik Örnekleri

Kalkolitik Dönem, Göz İdolleri

Gre Virike Zigguratı ve Zigguratı Bulunmuş Pişmiş Toprak Çocuk Lahdi ve Mezar Buluntuları

TUNÇ DÖNEMİ

Bereketli Hilal bölgesinde MÖ 3. binyıldan itibaren kent devletleri kurulmuş, Anadolu yaylalarında kırsal tarımcı topluluklardan küçük krallıklara geçiş başlamıştır. MÖ 2. binyıl başından itibaren gelişen bölgesel krallıklar, binyılın ortalarında imparatorluklara dönüşmüştür. Tunç Çağı Arkeolojik kalıntılar ve tarihi belgelere göre üç ana döneme ayrılmıştır: *Erken Tunç Çağı (MÖ 3300-2000); Erken Sümer Krallıkları, Orta Tunç Çağı(MÖ 2000-1600); Akad İmparatorluğu, Geç Tunç Çağı.(MÖ 1600-1100); Hitit, Eski Asur ve Erken Mitanni Krallıklarının hakim oldukları tarihsel süreçtir.* Hurri-Mitanni ve Orta Asur Krallıkları Toplumların Kalkolitik Çağ boyunca madenleri işlemede gösterdikleri gelişim, M.Ö 3. Binyılın ortalarından itibaren bakırın ve kalayın karışımı olan tuncun kullanılmaya başlanmasıyla devam eder. Yoğun nüfus barındıran kentlerde halkın büyük çoğunluğu hala tarımla uğraştığı halde, köylerden farklı olarak, tarım dışı işlerde çalışan uzmanlar ortaya çıkmıştır. Tekerleğin keşfedildiği, yazı, takvim ve matematiğin ilerlediği, uzmanlaşma gerektiren üretimlerin ve örgütlenmiş ticaret ağlarının geliştiği bu süreçte madenci, kuyumcu, çömlekçi, dokumacı gibi zanaat kollarından oluşan yeni meslek gruplarının yanı sıra tüccarlar, askerler ve rahipler gibi farklı sosyal sınıflar da ortaya çıkar. Alet ve silah yapımında bakır ve tuncun kullanılmasıyla hammadde gereksiniminin dışa bağımlı hale geldiği bu süreç, "Neolitik Devrim" den sonra uygarlık tarihinin ikinci önemli dönüm noktası olduğundan "Kentsel Devrim" olarak da adlandırılır.

Müzemizin Bu Dönem Canlandırmalarında; Gre Viriki Mezar Canlandırması ile Mezopotamya zigguratlarının öncüsü olan yüksek kerpiç terasların, Türkiye'de tümüyle açığa çıkan tek örneğinin mimarisini, Surlu yapılar canlandırması ile inşat sektöründe alet kullanımının nasıl yaygınlaştığını, Tunç Atölyesinde tunç kullanımının sistematik devlet yapısının oluşumuna katkısını ve Tunç dönemi mutfak canlandırması ile dönemin mutfak yapısının modern Anadolu köy mutfakları ile benzerliğini ortaya koymaktayız .

Müzemizin en zengin koleksiyonlarından birini oluşturan eserler, Tunç Dönemi Salonunu süslemektedir. Şanlıurfa'da Bu dönemde öne çıkan höyükler; Lidar Höyük, Titriş Höyük, Kurban Höyük ve Gre Virike Hüyük'tür. Müzemizin en güzel pişmiş toprak eserlerini bu salonda görmek mümkündür. Pişmiş toprak oyuncak koleksiyonumuz, oldukça farklı tasarlanmış pişmiş toprak kaplarımız, tunç balta ve mızrak kalıplarımız bu salonun ünik eserleridir. Bu salon eserlerinin kondisyonun oldukça yüksek olması, eserlerin çoğunun mezar buluntusu olmasından kaynaklanmaktadır. Bu dönem eserlerimizin zenginliği; Devletlerin büyüyüp imparatorluklar haline gelmeye başladığı Orta ve Geç Tunç çağlarında Mezopotamya ile Anadolu arasında ticari faaliyetlerin yapıldığı 'Harran Şarri' yani 'Kral Yolu' ulaşım ağlarının Urfa da kesiştiğini kanıtlamaktadır. Bu yolun bir kolu Suriye'ye, bir kolu Mezopotamya ya ve bir kolu da Anadolu'ya ulaşmaktaydı. Kuzeyden gelen ve Şanlıurfa'yla çevresini bin yılı aşkın süreyle vatan edinen Hurriler bu bölgede birçok şehir devleti kurmuş ve Mezopotamya ile Suriye'nin önemli bir gücü haline gelmiştir. Hurriler, Mezopotamya'daki Sümer /Akad ve Babil / Asur kültürleriyle ilişki kurmuş bu kültürleri sentezleyerek Anadolu'daki Hatti ve Hititlerin de bu kültürlerle ilişki kurmasının sağlamışlardır.

Tunç Dönemi Surlu Yapılar Canlandırması

Bronz Atölyesi

VİTRİN
ESERLERİMİZ

Kemik Takılar

Boncuk Kolyeler

Hassek Höyük Pişmiş Toprak Kule Motifi

Pişmiş Toprak Çocuk Lahdi

Çocuk Oyuncak Örnekleri

Keçi Heykeli

Ben, tek oğul, hiç kimsesi olmayan Nabunâ'id'im ki, krallık benimle değildi, ama tanrılar ve tanrıçalar benim için dua ettiler ve Sin beni krallığa çağırdı. Gece yarısı rüyamda bana şöyle dedi: "Harran kentindeki Sin Tapınağı Ehulhul'u çabuk inşa et!. Bütün ülkeleri senin eline emanet edeceğim."

I (am) Nabonidus, the only [so]n, who did not have anybody, the kingship was not within me. (But) the gods and goddesses for me prayed and Sin to the kingship called me. In the midst of night he let [me] behold a dream (saying) so "Ehulhul, the temple of Sin in the city of Harran, quickly build! All the lands to thy hands I shall entrust."

Kral Nabonidus Stelleri

DEMİR ÇAĞI

MÖ 1100-330 yıllarına tarihlenen Demir Çağının başlangıç evresi, Anadolu'da imparatorlukların çöktüğü, merkezi devlet otoritesinin ortadan kalkması sonucu, halkın uzmanlığa bağlı iş kollarını yürütemeyerek küçük gruplar halinde dağıldığı bir dönemdir. Anadolu'da devlet sisteminin çökmesi sonucu kentler boşalmış, kırsal nüfus artmıştır. Hitit İmparatorluğunun çökmesi sonucu Hititler, varlığını Güneydoğu Anadolu'da kurulan Geç Hitit krallıklarında sürdürmüşler, bölgeye güneyden göç eden Arami kabilelerinin kurduğu krallıklarla aynı coğrafyayı paylaşmışlardır. Bu çağda demir işleme teknolojisinin gelişmesine bağlı olarak daha etkili silah ve aletler üretilmiş, daha etkili savunma ve daha fazla ganimete erişmek için yeni savaş taktikleri geliştirilmiştir. Kuzey Mezopotamya ve Güneydoğu Anadolu MÖ 9. yüzyıldan itibaren Yeni Asur kralları tarafından fethedilmiş, kurulan yeni yerleşim birimlerine başka bölgelerden zorunlu göç ettirilen gruplar yerleştirilmiştir. Böylece farklı etnik gruplar birbirleriyle karıştırılarak imparatorluğun egemenliğine karşı oluşabilecek direnişler engellenmiş ve fethedilen tarım alanlarının işlenmesi için kurulan tahsisli çiftlikler için işgücü sağlanmıştır. MÖ 7. yüzyıldan itibaren yazı, saray merkezli okulların dışına taşınarak yaygınlaşmış, kurak step bölgelerinde develerden oluşturulan kervanların kullanılmaya başlamasıyla, ticaret yolları çeşitlenmiş ve daha uzun mesafelere ulaşılmıştır. MÖ 6. yüzyılda Lidya'da ilk paranın basılmasıyla, ticaret ve ekonomik sistemin ölçüleri de değişmeye başlamıştır. Bu gelişmelere paralel olarak artan nüfusu ve toplumun seçkin kesiminin zenginleştiği sistemin kalıcılığını sağlamak için toplanan orduyu beslemek amacıyla tarım alanları genişletilmiştir.

Orta Fırat Havzası ve çevresi MÖ 8. ve 7. Yüzyıllarda tümüyle Yeni Asur İmparatorluğu'nun eyaletlerine dönüşmüştür. MÖ 612-550 yıllarında Anadolu, Med İmparatorluğu'nun; "Bereketli Hilal" bölgesi de Geç Babil İmparatorluğu'nun yönetimine girmiş, M.Ö 550-330 yıllarında ise Pers İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Demir çağında İlimizde öne çıkan höyüğümüz Harran'dır. Demir çağı salonunda sergilenen çivi yazısı ile yazılmış Babil Nabunid Stelleri buna en iyi örnektir.

Boğa Kabartmalı Heykeli

Sfenks

5
6

HELLENİSTİK ÇAĞ

Anadolu'da Helenistik Çağ, Makedonya Kralı Büyük İskender'in MÖ 334 yılında Çanakkale Boğazı'nı aşarak Granikos (Biga Çayı) kıyısında Persleri yenmesiyle başlayan bir dönemdir. Asya seferi, Torosların ötesindeki Dörtyol yakınlarında MÖ 333 yılında gerçeklesen Issos Savaşı'nda Pers İmparatoru Dareios'un bozguna uğratılmasıyla, Hindistan'a kadar fetihler yoluyla genişleyecek bir etki dönemi yaratır. Bu etki en azından kentlerin içindeki yaşantı, dil ve kültür alışkanlıklarının değişmesi anlamına gelir. Helen yazısı başta olmak üzere okuryazarlık üzerinden bilimsel birikim doğudaki kültürleri etkisi altına alır. Roma İmparatorluk Döneminin başlangıcı olan MÖ 31 yılına dek Antakya merkezli Seleukos yönetimi dönemin siyasal çerçevesidir.

SELEUKOS KRALLIGI (MÖ 302-140)

Seleukoslar, Büyük İskender'in ölümünden sonraki yirmi yıl içerisinde, fethedilen ülkeler generaller arasında paylaşıldığında, Çanakkale Boğazı'ndan Hindistan'a dek geniş bir imparatorluk elde etmişlerdi. MÖ 281 yılında gerçeklesen General Lysimakhos'a karsı Kouroupedion Savası sonrası Seleukos yönetimi, artık Anadolu ve Mezopotamya topraklarının tek hakimidir. Urfa (Orhay) kenti Makedonya'daki başkent "Edessa" adı ile yeniden bir kale-kent olarak güçlendirilir. Oysa resmi adı "Kallirrhoe'deki Antiokheia" olarak sikkelere yansımıştır. Akdeniz kıyılarından Doğu'ya giden eski Pers yollarının üzerindeki Edessa, sikke basımı, Helen ağırlık birimleri, takvim gibi donatılarla ticarete uyarlanmış biçimde on kadar kentleşmeyle yeni bir ekonomik ağın odağına yerleşir.

OSRHOENE (EDESSA KRALLIGI) DÖNEMI (MÖ 132 - MS 244)

Seleukoslar'ın MÖ 130'lu yıllarda doğudaki Parthlar'a karsı güçlerini yitirmeleriyle Edessa'nın yer aldıgı

Kommagene bölgesinde olusan otorite boşluğu, yerel güçler ve ailelerin oluşturdukları yerel bir krallıkla doldurulur. Edessa Krallığı, Birtha (Birecik), Batnae (Suruç) ve güneyde Karrhae (Harran) gibi önemli şehirleri de kapsayan topraklarıyla varlığını M.S 244 yılına dek devam ettirecektir. Bu dönem salonumuzu, kaplar, figürinler, metal eserler, takı ve boncuklar süslemektedir.

Tabak

Pişmiş toprak figürin

Roma Caddesi

ROMA DÖNEMİ

Roma gittikçe artan gücüyle Anadolu'daki varlığını daha M.Ö 190 yılında Seleukosları Magnesia Savaşı'nda yenerek duyurmaya başlar. MÖ 133'de Pergamon Krallığı'nın topraklarının miras yoluyla Roma'ya geçmesinden sonra Helenistik krallıklar, teker teker yeni eyaletlere dönüşür. İmparator Augustus tarafından büyük bir bölümü bu dönemde Roma'ya bağlanan bölgede kentsel kurumların gelişimi devam eder. Parthlarla olan çatışma nedeniyle kalıcı bir ordu sürekli olarak hazırda bulunur ve toprak sahipliği kadastro kayıtları ile kökten değişiklikler geçirir. Vergi tahsili, erzak derlenmesi ve orduların ulaşımının yol-köprü ağıyla gerçekleştirildiği bu yeni dönemde Kommagene 'deki kentler, artık düzenli gelirleri olan yerleşik asker ya da yatırımcı Romalılarla dolmuştur. MÖ 53'te Urfa kralı Abgar'ın önerisi ile Fırat'ı aşan General Crassus, büyük bir yenilgiye uğrayınca Roma'nın dikkati bölgeye çevrilir. İmparator Traianus, MS 114'de Doğu sorununu çözmek üzere sefer düzenlemişse de ancak İmparator Caracalla'nın seferi ile MS 214 yılında Edessa, koloni ilan edilebilir. M.S 296 yılında Edessa merkezli Osrhoene ve Mezopotamya olarak ikiye ayrılan bölge, Sasani ve Roma İmparatorluğu arasında bir kale-kent olarak işlevini sürdürür.MS 330 yılında İmparator Büyük Konstantin tarafından merkezi yönetimin kendi adını taşıyan Konstantinopolis'e taşınması ile artık Yeni Roma yönetimi belirmiştir. Kendisini Romalı olarak tanımlayan, Hristiyanlığı resmi din olarak kabul eden ve Yunancayı Romalıların resmi dili Latince yerine ortak dil olarak benimseyen imparatorlukta, kiliseleri kamusal alanların merkezine alan bir yenilenme izlenir. İmparator II. Theodosius Döneminde, M.S 5. yüzyılda neredeyse tüm pagan kültürler ve Klasik Çağ kültürü sonlanmıştır. Ancak M.S 6. Yüzyılda İmparator Justinianus'un parlak döneminin ardından ortaya çıkan veba salgını, artan Sasani baskısı sonrası yapılan anlaşmaların yüksek maliyeti, yeni inşa etkinliklerinin yerel ekonomiler ve işgücünde yol açtığı zorluklar ile depremlerin neden oldugu yıkımlar, bölgedeki kentlerin pek çoğunun geri kazanamayacakları kayıplar vermesiyle sonuçlanır. Edessa, Sasaniler tarafından Kral II. Hüsrev Döneminde, M.S 603 yılında kuşatılır ve yedi yıl süren bu kuşatma sonucunda ele geçirilir. Ancak M.S 628 yılında tekrar Doğu Roma İmparatorluğu egemenliğine girer. Osmanlı İmparatorluğu sınırlarına dahil edildiği 1517 yılına dek, önce M.S 1031'de üçüncü kez Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yer alan kent, M.S 1087'de Büyük Selçuklu İmparatorluğu, M.S 1095'te Ermeniler, M.S 1098'de Haçlı Kontluğu ve daha sonrasında da çeşitli Türk beylikleri tarafından yönetilir.

Müzemiz canlandırmaları arasında yer alan, döneminin cam yapım tekniği hakkında bilgi veren Roma Cam Atölyesi ve insanların sosyal hayatlarının ve kent merkezlerinin vazgeçilmez bir parçası olarak inşa edilen caddelerin estetikliği ve anıtsallığı hakkında bilgi veren Roma caddesi yer almaktadır. Roma Heykeltıraşlık eserleri, bu dönemin en ünik eserleri arasında yer almaktadır. Bu eserler Roma dönemi eserleri olduğu halde tamamen şarklı bir giyim tarzı ile yöresel kıyafetlerle betimlenerek klasik Roma Heykeltıraşlık sanatından ayrılmaktadır.

Roma Cam Atölyesi

Roma Dönemi Salonu

Triton (Balık Adam) Kabartmalı Taş - Roma Dönemi - M.S. 244-1031 U:63.0 cm Y: 54.0 cm G: 23.0 cm - Şanlıurfa Merkez

Psykhe Kabartması- Roma Dönemi - M.S. 244-1031 Y: 36.0 cm U: 41.0 cm G: 40.0 cm - Şanlıurfa Merkez

Şalmet ve Rabbeyta Portresi - Roma Dönemi - M.S. 244-1031 Y: 115.0 cm G: 56.0 cm - Şanlıurfa Merkez

Nike Heykeli, Roma Dönemi - M.S. 244-1031 Y: 163.0 cm G: 53.0 cm

Büst - Roma Dönemi - M.S. 244-1031 Y: 77.0 cm G: 42.0 cm - Şanlıurfa Merkez

Sgrafitto Kase - Lidar Höyük - İslami Dönem Y: 8.0 cm Çap: 23.5 cm

İSLAMİ DÖNEM

Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yer alan Urfa, Hz. Ömer zamanında 639 yılında fethedildi. Emeviler ve daha sonra Abbasilerin hâkimiyeti altına girerek bir müddet Mervânîlerin yönetiminde kaldıktan sonra yeniden Doğu Roma İmparatorluğu'nun eline geçti. 1066 yılından itibaren Türk akınlarıyla karşılasan şehir 1070 yılında Sultan Alparslan tarafından kuşatılsa da alınamadı. Büyük Selçuklu Sultanı Melik Şah'ın emirlerinden Bozan, 1087 yılında sultanın emriyle Urfa'yı fethederek Türk hâkimiyeti altına aldı. Fakat Bozan'ın 1094 yılında Tutus ile yaptığı mücadelede hayatını kaybetmesiyle Suriye Selçuklularının hâkimiyetine giren Şehir, Tutus tarafından Ermeni Thoros'a idare edilmesi için verildi. Ancak Thoros, Tutus'un ölümünden sonra Şehre el koyarak yönetmeye başladı. Urfa, Birinci Haçlı Seferi esnasında Türklere karşı Haçlıların bölgeye davet edilmesiyle birlikte onların kontrolü altına girdi ve Baudouin de Boulogne tarafından 10 Mart 1098'te Urfa Haçlı Kontluğu kuruldu. Baudouin, bu şekilde Anadolu'da ilk Haçlı Devleti'ni oluştururken Ermeni Thoros'u bertaraf etmekten çekinmedi. Baudouin de Boulogne zamanında (1098-1100) Musul Valisi Kürboga 3 hafta süreyle (4-25 Mayıs 1098) Urfa'yı kuşatsa da müstahkem surlar sebebiyle Şehri ele geçiremedi. Kont Baudouin du Bourg döneminde (1100-1118) Urfa ve Antakya Haçlıları birlikte Türk-İslam dünyasını hedef aldı ve yapılan Harran Savaşı'nda (7 Mayıs 1104) Artuklu Emîri Sökmen ve Musul Valisi Çökürmüş komutasındaki birlikler Haçlıları ağır yenilgiye uğrattı. Bunun sonucunda Baudouin du Bourg Türklere esir düşerken Haçlılar doğuya doğru ilerleme ümidini kaybetti. Aynı zamanda bu yenilgi Urfa Haçlı Kontluğunun 1104-1108 yılları arasında Antakya Haçlı Devleti tarafından idare edilmesine yol açtı. Bu süreçte Urfa 1104 ve 1105 yıllarında iki defa Türk Beyi Çökürmüş, 1106 yılında da Anadolu Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan tarafından kuşatıldı fakat ele geçirilemedi. 1108 yılında Çavlı tarafından serbest bırakılan Kont Baudouin du Bourg, 1110 yılından itibaren 3 yıl Musul Valisi Mevdûd'un, 1114 yılında da Aksungur el- Porsukî'nin Urfa'yı hedef alan harekâtı ile karşılaştı. Nitekim Şehir Kont II. Joscelin de Courtenay (1131-1144) döneminde 24 Aralık 1144 tarihinde Musul ve Halep hâkimi Imadeddin Zengi tarafından ele geçirilerek buradaki Haçlı Kontluğuna son verildi. Böylece Anadolu'da ilk kurulan Urfa Haçlı Kontluğu aynı zamanda ilk yıkılan kontluk olarak kayıtlara geçti. Urfa'nın zabtı haberi Türk-İslam dünyasını sevince boğarken Avrupa ve Doğu'daki Haçlı Devletleri için çok ağır bir darbe oldu. Bu nedenle Avrupa, Urfa'nın kaybı üzerineTürk-İslam dünyasına yönelik İkinci Haçlı Seferi'ni başlattı fakat bu sefer başarısız oldu.Bu dönem eserleri yönü ile en zengin höyüğümüz bir süre Emeviler'e başkentlikte yapan Harran'dır.

Asmalı Sütun - İslami Dönem - M.S. 639-1922 Y: 27.0 cm G: 35. 0 cm Çap: 40.0 cm

Harran Han-el Barur Kervansarayına ait Selçuklu Dönemi Aslan Terbiyecisi

Eyyubiler Dönemi - Mezar Taşları

Peygamberler Salonu 3D Animasyonundan Bir Kare

PEYGAMBERLER SALONU

Şimdi Müzemizin en etkileyici bölümlerinden birindeyiz: Peygamberler Salonu... Bu salonda ziyaretçiler, Hz. İbrahim'in Mücadelesini, Rabbini buluşunu, ateşle imtihanını, Rabb-ı Rahimin dostunu yakmayarak ateşleri suya ve bahçeye çevirdiğine şahit oluyor

Müzemizin en etkileyici salanlarından biri olan, Göbeklitepe tapınakları ile başlayan inanç geleneğin ve sonrasında devam eden pagan kültürünün etkisini yitirtiği ve tek tanrılı dinlerin temsili peygamberlerin ilki olan Hz. İbrahimin mücadelesini, Rabbini buluşunu, ateşle imtihanını, Rabb-ı Rahmin dostunu yakmayarak ateşleri suya ve bahçeye çevirdiği görsel anlatımın kullanıldığı Peygamberler Salonu ile geçmişe yaptığımız yolculuk sona ermektedir.

ΜΕΛΑΝΙΠΠΗ

HALEPLİBAHÇE MOZAİK MÜZESİ

HALEPLİBAHÇE
MOZAİK MÜZESİ

Müze Kompleksi'nin bir diğer ayağını oluşturan Haleplibahçe Mozaik Müzesi'nin de yapımı tamamlanmıştır. Bu Yapı 6.000 m2 genişliğe sahip ve 82 m çapı ile Türkiye'nin kolonsuz geçilen en büyük yapısıdır.Haleplibahçe Mozaik Müzesin'de; Haleplibahçe 'de ortaya çıkan mozaikler insitu olarak sergilenmektedir. Ayrıca Mozaik Müzesi yapımı kapsamında; Müdürlüğümüz tarafından 1987-2012 yılları arasında ilimiz merkez ve ilçelerinde tespit edilen mozaiklerin Haleplibahçe mozaik müzesinde sergilenmesi düşünülerek 2013 yılında 11 ayrı merkezden yaklaşık 500m² mozaik kazısı tamamlanarak yerlerinden kaldırılmış ve restorasyon ve konservasyon çalışmaları tamamlanarak teşhire yerleştirilmiştir.

AMAZONLAR VİLLASI

Kazıda bulunan Amazon betimleri nedeniyle bu villanın adı Amazonlar Villası olarak adlandırılmıştır. Amazonlar Villası, simetrik yerleştirilen iki iç avlu arasında yer alan dikdörtgen planlı büyük bir salonun etrafına dizilen odalardan oluşur. Girişi doğudan olup, planı doğu-batı doğrultusunda ters 'T' biçimindedir. Villanın ön avlusundan iki yanı apsisli koridora, buradan da ana salona geçilir. Girişin karsısındaki dikdörtgen planlı odanın tabanında, avlanan Amazonlar mozaiği yer almaktadır. Ana salonun güney ve kuzeyinde simetrik biçimde yerleştirilen, ışık ve taze havanın iç avlulardan sağlandığı aslan ve kaplan betimli odalar ile Ktisis ve Zebra götüren zenci betimli mozaiklerin yer aldığı diğer odalar yer alır.

Akilleus'un Hayatı Mozaiği

Villanın salonunu süsleyen dikdörtgen ana panoda, Akhilleus'un hayatından kesitler betimlenmiştir. Bunlar sırasıyla, dadı kucağında bebek Akilleus, anne Thetis'in Akhilleus'un topuğundan tutarak ölümsüz olması için onu Styks ırmağına daldırması, Genç Akilleus'un annesine vedası, Akhilleus'un ömür ipliğini büken kader tanrıçaları Moira'lar, Akhilleus'un bilge at adam Kheiron tarafından eğitilmesi ve Akhilleus'un Troia Savaşı'na gidişini üzgün gözlerle izleyen Thetis betimleridir. Panoyu çevreleyen bordürde saz çalan figürler, çiftlik evi, koşan, duran ve otlayan atlar ile koyun ve boğa betimleri yer almaktadır.

Anne Thetis'in Akhilleus'u Ölümsüzlük Suyuna Batırma Sahnesi

Akhilleus'un Veda Sahnesi

Kader Tanrıçaları Moiralar'ın Akhilleus'un Kader İpini Kesmeleri Sahnesi

Kenthaur Kiron'un Akhilleus'la Av Sahnesi

5-6 Y.Y. Şanlıurfa Roma Mimarisi

ZEBRA TERBİYECİSİ

Dinlenme odasının taban mozaiğinde zebrayı götüren bir zenci erkek tasvir edilmiştir. Sola dönük yürüyen erkeğin gövdesi cepheden, beyaz bantlı bası ¾ sağa dönük olarak betimlenmiştir. Sol eli zebranın zincir biçimindeki yularını tutarken, sağ eli omzundaki ucu kıvrık sarı sopayı tutar. Gövdesinin üstü ve ayakları çıplak olup, birbirine paralel yatay gri çizgili, turuncu peştamal biçimli giysisi gövdesinin altını örtmektedir. Bu betim, ticaret yolu üzerinde bulunan Şanlıurfa'nın, antik dönemdeki geniş ticari iletişim ağının bir göstergesidir.

Zebra Terbiyecisi Genel Görünüm

KTISIS MOZAİĞİ

Mozaikte Amazonlar Villası'nın kurucu ve koruyucu tanrıçası Ktisis büstü betimi yer alır. Büstün yanında Yunanca harflerle KTI-CIC adı yazılmıştır. Başının üstünde inci ve altın görünümlü taşlarla süslenmiş bir taç tasvir edilmiştir. Küpesi de benzer teknikte yapılmış olup, altın halkalı ve oval inci görünümlüdür. Boynunda sarı, yeşil ve kahverengi taşlarla süslü gerdanlık yer alır. Ktisis, iki elinin parmaklarıyla göksünün üstünde gri renkli ölçü aleti tutar. Bu ölçü aleti Roma ayak ölçüsü olup, yaklaşık 29.7 cm'dir (12.2 inç). Sarı pelerin ve gri stola giysilidir. Ktisis'in her iki tarafında omuz hizasında yeşil örtülü payeler tasvir edilmiştir.

KTI CIC

ASLAN

Panonun merkezinde, ikili örgü kuşağıyla çevrelenen dikdörtgen, aslan figürlü pano yer alır. Aslanın başı ve arka ayakları kısmen korunarak günümüze ulaşmıştır. Sola dönük yürüyen aslanın gövdesi profilden, başı cepheden resmedilmiştir. Taban mozaiğinde, zikzaklı çizgilerle gök kuşağı deseninden oluşan geniş bir bordür, defne yaprağı tasvirli kuşağı çevreler. Defne dalları, kuşağın merkezinde gri ve kırmızı değerli tas görünümlü oval madalyonlarla birleşmektedir. Mücevher görünümlü bu defne kuşağının çevrelediği ana panoda beyaz tesseralar kafes seklinde balık pulu biçiminde dizilmiştir; bunların aralarında kırmızı gül goncası desenleri vardır.

Aslan Mozaiği Kenar Bordürü Detay

AMAZONLARIN AV SAHNESİ

Mozaiğin ana panosunda, Amazonlar aslan, leopar ve kurt avlamaktadır. Panoda ön plandaki iki Amazon (Melanippe ve Penthesileia) atlı olarak, geri plandaki iki amazon (Hippolite ve Thermodosa) ise yaya olarak avlanmaktadır. Penthesileia'nın solunda yaralı leopar ile köpek, Termodosa'nın solunda ise devekuşu ile köpek mücadelesi tasvir edilmiştir. Panonun ortasında ise ensesinden basının üstüne doğru kan akan yaralı bir aslan acı içinde resmedilmiştir. Panoyu çepeçevre saran geniş bordürde kıvrımlı kenger yaprakları arasında Eros'un av sahneleri ile kösede bereketi sembolize eden kadın maskesi betimlenmiştir. Villanın baş odasının tabanını süsleyen bu mozaik, MS 5-6. Yüzyıla tarihlenmektedir.

Amazon Kraliçelerinin Av Sahnesinden Menaliphe ve Hippolite'nin av sahnesi Detayı

Pentheselia'nın Av Detayı

Yaralı Panter ve Hamle Yapan Köpek

Yaralı Aslan Detayı

KAPLAN

Amazonlar Villası'nın yatak odasının tabanını süslemekte olan mozaiğin merkezinde, kuzey-güney yönündeki dikdörtgen panoda kaplan tasvir edilmiştir. Bu kaplanın gövdesi büyük oranda tahrip olmuş olup, sadece arka ayakları kısmen korunmuştur. Panonun figür olmayan bölümlerinde beyaz tesseralar kafes seklinde balık pulu biçiminde dizilmiştir; bunların aralarında kırmızı gül goncası desenleri yer almaktadır. Panoyu çok renkli altılı sarmal örgü kuşağı çevrelemektedir. Örgü kuşağından sonra dışa doğru, ince beyaz kuşak ve geniş bir bordür yer alır. Geometrik desenli bu bordürde, dört beyaz dikdörtgenin oluşturduğu çapraz bant dizisi vardır.

Kaplan Mozaiği Kenar Bordürü Detay

ORPHEUS MOZAİĞİ

Şanlıurfa'dan yurtdışına kaçırılmış olan Orpheus mozaiği, Dallas Sanat Müzesi'nden, önce İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne, daha sonra da Şanlıurfa'ya getirilmiştir. Panoda Frig başlıklı ozan Orfeus sağa dönük otururak lir çalmaktadır. Solunda etçil hayvanlardan aslan, ayı, leopar ve domuz, sağında otçul hayvanlardan dağ keçisi ve at, sol üst kösede ise kuşlar, onun çaldığı liri dinlemektedir. Dikdörtgen panoda Süryanice yazının yer aldığı mozaik, bir zamanlar bir kaya mezarının tabanını süslemekteydi. Orpheus mozaiği, Edessa/Urfa mozaikleri içinde en eski tarihli (M.S. 194) mozaik olmasının yanı sıra, mozaikte sanatçı Bar Saged adının olması nedeniyle de oldukça önemlidir.

AFTUHA AİLESİ MOZAİĞİ (CENAZE ŞÖLENİ MOZAİĞİ D)

Şanlıurfa'nın Şehitlik (Çamlık) Mahallesi'nde, 1998 yılında meteoroloji binası inşa edilirken tek odalı, üç arkosoliumlu bir kaya mezarının tabanında bulunmuştur. Aftuha ailesine ait olan mozaikte, aile fertleri Aftuha, eşi Salum ve üç çocuğu, Doğulu tarzda renkli ve süslü giysiler içinde betimlenmiştir. Panonun en sağında Aftuha'nın esi Salum, oturur durumda, hemen sol yanında aile reisi Aftuha divanda yana dönük şekilde uzanır durumda ve onun da solunda çocuklar olasılıkla ayakta yer almaktadır. Figürlerin bas kısımlarının yanında isimleri Süryanice olarak yazılmıştır. Dikdörtgen seklindeki panonun alt kısmında yer alan Süryanice yazıda, Aftuha'nın bu mezarı sonsuzluk evi olarak kendisi ...(ve ailesi) için yaptırdığı belirtilmiştir.

DÖRT KOLLU YILDIZ MOZAİĞİ

Şanlıurfa'nın Mance Mahallesi'nde (Edessa antik kentinin batı nekropolü) tek odalı, üç arka soliumlu bir kaya mezarının tabanında bulunan mozaik, 1979 yılında Şanlıurfa Müzesi'ne getirilmiştir. Panoda kahverengi renkte dört kollu yıldız deseni yer alır. Yıldızların merkezinde içi haç desenli küçük eşkenar dörtgenler bulunur. Panodan dışa doğru, çok renkli sarmal ikili örgü kuşağı, testere dişli bakışımlı üçgen dizisi, kare ve kum saati desenli kuşak yer alır. Panonun solunda iki ucu trapez biçimli bölümde MS 224'e tarihlenen Süryanice yazıtta "Qasya'nın oğlu Bar'amta bu mezarı ben yaptım" yazılıdır.

MAĞARALI MOZAİĞİ

Şanlıurfa'nın Birecik ilçesi, Mağaralı köyünde Şanlıurfa Müze Müdürlüğü tarafından 2013 yılında yapılan kazı çalışmasının ardından kaldırılarak, Şanlıurfa Mozaik Müzesi'ne getirilmiştir. Geometrik desenli taban mozaiğinde, üçlü sarmal örgü kuşağıyla çerçevelenen dikdörtgen panonun merkezinde, içinde kesişen karelerin işlendiği dairevi pano yer alır. Bu panonun büyük bir kısmı tahrip olmuştur. Merkezdeki panonun sağında iç bükey kareler oluşturan kesişen daire desenli, solunda ise iç içe kare desenli dikdörtgen panolar mevcuttur. Dışa doğru ise kesişen daire desenlerinden oluşan bir pano yer almaktadır.

Mağaralı Mozaiği Kenar Bordürü Detay

YUKARI GÖKLÜ KÖYÜ MOZAİĞİ

Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi, Yukarı Göklü köyünde bulunmuştur. 2013 yılında Şanlıurfa Müzesi'ne getirilmiştir. MS 5-6. yüzyıla tarihlenen ve çok renkli tesseralarla yapılmış olan dikdörtgen panoda kıvrık asma dalları arasında çeşitli türde kuşlar betimlenmiştir. Kuşların bazıları üzüm salkımına gagalarını uzatırken, bazıları yürürken resmedilmiştir. Panonun merkezinde gövdesinin ön kısmı tahrip olan, sağa dönük bir tavuzkuşu tasviri mevcuttur. Panodan dışa doğru, ters bitiştirilmiş çok renkli kaliks deseninden oluşan kuşak ve ilmik desenli bordür bulunur. Daha dıştaki dikdörtgen panoda ise Yunanca harflerle yazı yer almaktadır.

Su Kuşları Detay

AŞAĞI BAŞAK MOZAİĞİ

Şanlıurfa'nın Merkez Aşağı başak köyünde Şanlıurfa Müze Müdürlüğü tarafından 2013 yılında yapılan kazı çalışmasının ardından kaldırılarak, Şanlıurfa Mozaik Müzesi'ne getirilmiştir. MS 6. yüzyıla tarihlenen taban mozaiğinin merkezindeki dikdörtgen panoda zikzak desenleri ve Süryanice harflerle yazı yer alır. Bu pano, köşelerinde küre formlu vazolardan çıkan kıvrık asma dalları arasında tavşan, horoz ve kuşların betimlendiği bordürle çevrilidir. Vazolar kavun dilimi şeklinde dekore edilmiştir.

Aşağı Başak Mozaiği Kenar Bordürü Detay

HARRAN KAPI MOZAİĞİ

MS 5-6. yüzyıla tarihlenen Harran Kapı mozaiği, Şanlıurfa ili, Harran Kapı yakınında bulunmuştur. Düz siyah çizgi ve çok renkli ikili örgü kuşağının çerçevelediği dikdörtgen panoda hayvanların tasvir edildiği farklı yönlere dönük iki sahne mevcuttur. ilk sahnede yaban keçisi kovalayan aslan ve ağacın arkasından bu sahneyi izleyen sola dönük bir boğa yer alır. İkinci sahnede, bir ağacın etrafında karşılıklı duran geyik ile boğa ve solda sahneye sırtı dönük geyik betimlenmiştir. Bu mozaikte hareketlilik ve sakinlik bir arada verilmiştir.

HAZİNEDERE MOZAİĞİ

MS 6. yüzyıla tarihlenen Hazine dere mozaiği, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesi, Sabuncu köyünden Şanlıurfa Müze Müdürlüğü tarafından 2013 yılında kaldırılarak Şanlıurfa Mozaik Müzesi'ne taşınmıştır. ig ve dörtgen desenlerinden oluşan bordürün çerçevelediği panoda, insan ve hayvan figürleri yer alır. Panonun kösesinde yer alan büyük siyah kuş figürü, yerde yatan bir erkek figürünün gözünü gagasıyla oyar gibi betimlenmiştir. Erkek figürün sırtında bir ok sadağı, yerde uzun bir mızrak ve kalkan yer alır. Panonun merkezindeki tahribatın olduğu kısmın hemen üstünde bir at, alt tarafında ve güney yönde ise çift öküzle çekilen bir saban görülmektedir. Sağda ayı tasviri mevcuttur. Panonun güneyinde diskle taçlandırılan bir tabula ansata içinde Süryanice kitabe bulunur.

YOLBİLEN MOZAİĞİ

Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesi, Yolbilen köyünde bulunan, bazalttan yapılan dokuz arkosoliumlu bir mezarın tabanını süsleyen bu mozaik, söz konusu mezarın mimarisiyle birlikte 2013 yılında kaldırılıp, Şanlıurfa Mozaik Müzesi'ne taşınarak burada tekrar kurulmuştur. Dalga kuşağı deseniyle çerçevelenen dikdörtgen panoda hayvan, insan ve bitki motifleri betimlenmiştir. Merkezde bir öküzün taşıdığı dairevi bordür içinde MS 562 tarihli Süryanice yazıt yer alır. Bunun kenarında her iki elini yukarı kaldıran genç insan figürü, bir öküz protomu ve uçar durumda bir papağan resmedilmiştir. Bunun sağ ve solunda bodur ağaçlar, kuşlar, balıklar, otlayan geyik, ceylan, siyah boğa, dağ keçisi ve kırmızı aslan sırt sırta yerleştirilmiştir.

ŞANLIURFA KENT MÜZESİ

Haremlik Bölümü / Hayat

ŞANLIURFA KENT MÜZESİ

Dünyada çeşitli örnekleri bulunan, kentin ve kentlinin tarihini sergileyen "Kent Müzeleri" son 20 yılda büyük bir gelişme göstererek ülkemizde de yaygınlık kazanmıştır. Birçok kentimizde tarihi büyük yapılar Valilik ya da Belediyeler tarafından restore edilerek "Kent Müzesi"ne dönüştürülmektedir.

Kent Müzelerinde; Bir kentin tarihini yansıtan her türlü obje sergilendiği gibi, o kentte insanlar nasıl yaşardı, ne yer, ne içer, ne giyerdi, nasıl çalışır, nasıl eğlenirdi sorularına bilgi ve belgelerle cevap verilmektedir. Kısacası bu müzelerde; bir şehrin her sınıftan halkıyla, esnafıyla, her dinden insanıyla tarih boyunca nasıl yaşadığının serüveni anlatılmaya çalışılmaktadır. O şehirde yaşayan, ya da o şehri ziyaret eden herkes bu müzelerde, kendini şehrin tarihi içine oturtmakta ve şehri daha çok tanıma imkânını bulmaktadır.

Kent Tarihi Müzeleri bu işlevleriyle de kalmamakta, aynı zamanda şehir halkının ve turistlerin sosyal-kültürel aktivitelerine cevap veren kütüphane, sergi, konferans, datavizyon gösteri salonları, kafeterya, restorant, geleneksel el sanatları üretim ve satış mağazaları gibi mekânlarla donatılarak sosyal-kültürel bir merkez işlevi de görmektedir.

Orta çağdan kalma Urfa Şehir surlarının parçası olan, Bey Kapısı yanında bulunan ve halk arasında Mahmutoğlu Kulesi olarak adlandırılan tarihi yapı 2008 yılında Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından satın alınmış, 2011 yılında aslına uygun olarak restore edilmesine başlanılmış, 2014 yılında Şanlıurfa "Kent Müzesi" olarak kapılarını ziyaretçilere açmıştır.

Müzede; Şanlıurfa'nın coğrafi yapısı, flora ve fauna zenginliği, demografik yapısı, 12 bin yıllık tarihinde geçirdiği tüm evreler, arkeolojik değerleri, ören yerleri, mimari zenginlikleri, İnanç turizmi değerleri, Urfa'da yaşamış peygamberler ile ilgili bilgiler, tarım tarihi, sağlık tarihi, eğitim tarihi, spor tarihi, at yetiştiriciliği, kuşçuluk, tarihi süreç içerisinde taş süsleme, heykel, taş kabartma, mozaik gibi plastik sanatlar, Urfa'nın Türk sinema tarihindeki yeri, geleneksel el sanatları, mutfak kültürü, Urfa evinde günlük yaşam, giyim kuşam, evlenme ve müzik gibi folklor değerleri gibi daha bir çok konuda belge, bilgi, manken, fotograf ve görsel objelerle bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Mahmutoğlu Kulesi

Ortaçağdan kalma şehir surlarına doğu yönünde yer alan, Kısas'a açıldığı için "Kısas Kapısı", "Bab-el Emir" ve "Bey Kapısı" olarak anılan şehir kapısına bitişiktir. Kapı yıkılmış olup, "Mahmutoğlu Kulesi" diye bilinen burçları ayaktadır. Osmanlılar zamanında kapı ağalığının Mahmutoğlu ailesine verilmiş olmasından dolayı bu isimle anılan yapı, güneyde silindirik bir burç, bunun kuzeyinde ise beş köşeli daha alçak ikinci bir burçtan meydana gelmiştir. Kuzeydeki burcun batı tarafı "harem", güneydeki burcun ise "selamlık" olup her iki kısım aralarındaki bir kapı ile birbirine bağlanmıştır.

Kapıağası ailesinin oturduğu harem kısmına batı taraftaki sokaktan girilir. Geleneksel bir Urfa Evi planındaki bu bölümün avlusunun güneyindeki selsebilli eyvan, Diyarbakır ve Mardin'deki Artuklu eyvanlarını hatırlatır. Avlunun güneyindeki odanın kuzey cephesindeki sekizgen rozet, kesişerek dönen yarım sekizgenlerin ortada oluşturduğu sekizgen yıldız süslemelidir. Selamlık kısmı; depo, ahır, develik, zindan ve Divanhane'den (toplantı salonu) meydana gelmiştir. Divanhanenin doğu duvarındaki ahşap davlumbazlı, ocak şeklindeki niş, hava sirkülasyonunu sağlamakta ve "Badgir" olarak adlandırılmaktadır.

Selamlığın doğusundaki silindirik burcun doğuya bakan dış cephesindeki Ermenice kitabede; "19 Şubat 1122 - 18 Şubat 1123 tarihleri arasında, büyük Kont Joyslin ve Allah'ı seven Prens Vasil'in yönetimi zamanında bu kale, büyük bir teknik ve para harcanarak Allah'ın yardımı ile tamamlanmıştır. Bu kaleyi inşa eden kişiler başarılıdırlar, imanlıdırlar. Prens Vasil bir daha gelişinde bu kişilere bu hizmetlerinden dolayı zafer tacı'nı giydirecektir." yazılıdır.

Mahmutoğlu Kulesi

Kronolojik Tarih Bölümü

Selamlık Bölümü - Kentin Ulaşım Tarihi

Selamlık Bölümü - Kent Mimarisi

Tematik Sergiler Bölümü

Zerzembe (Zahirelik)

Gelenek ve Görenekler Bölümü

Haremlik Bölümü - Eyvan

Çeyizliklerin Vitrinleri: Camhanalar

Haremlik Bölümü - Geleneksel Ev Hayatı

KURTULUŞ MÜZESİ

Mahmut Nedim Konağı Hayat (Avlu)

KURTULUŞ MÜZESİ

Şanlıurfa'da ikinci bir örneği olmayan konak, Mahmut Nedim Bey tarafından 1903 yılında ovaya hâkim bir yerde inşa edilmiştir. Avrupai tarzda konak mimarisi ile geleneksel tarzda Urfa evi mimarisinin kaynaştığı bir özelliğe sahip olan ve oldukça geniş bir alana (3500 mk) yayılan konak, haremlik ve selamlık bölümlerindeki düzgün kesme taş yapılardan meydana gelmiş ve zarif sütunlarla desteklenmiştir.

Urfa Kurtuluş Savaşı'nda Fransız işgaline uğramıştır. Fransız karargâhı olarak da kullanılan konak; duvarlarında o günlerden kalan top ve mermi izlerini taşımaktadır. Şanlıurfa Valiliği tarafından 2003 Yılında harabe bir haldeyken kamulaştıran tarihi mekanın onarımı gerçekleştirilmiş ve 11 Nisan 2009 yılında "Şanlıurfa Kurtuluş Müzesi" olarak hizmete sunulmuştur. Kurtuluş Müzesinde Şanlıurfa'nın düşman işgalinde kullanılan silahlar araç gereçler sergilenmektedir. Ayrıca Şanlıurfa'nın düşman işgalinden kurtuluş hareketini başlatan "Onikilerin" mumyalanmış resim heykelleri ve o yıllara ait bilgi, belge istiklal madalyaları sergilenmektedir.

Günümüzde Kurtuluş Müzesi; yıllık 13 bin ziyaretçisi ile konağın bünyesinde yer alan taç kemer süslemeli, taş tiyatro salonunda ayda bir yapılan sanatsal etkinlikle (şiir, sunum, slayt ve müzik dinletileri) ile yakın tarihle ilgilenen yüksek öğrenim öğrencileri ile il dışı ve il içinden gelen tüm kesimin buluştuğu bir müzedir.

“Onikilerin” mumyalanmış resim heykelleri

Sergiler

SANLURRA

ŞURKAV
EL SANATLARI MÜZESİ

ŞURKAV EL SANATLARI MÜZESİ

Balıklıgöl'ün kuzeybatısında yer alan ve 1994 yılında restore edilip ŞURKAV Taziye Evi olarak kullanılan tarihi ev (Sayganlar Evi), Şanlıurfa Valiliği ve ŞURKAV öncülüğünde "Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Müzesi ve Satış Merkezi" olarak yeniden düzenlenerek 24.01.2011 tarihinde açılmış ve 2015 yılı Aralık ayına kadar burada faaliyetini sürdürmüştür.

Mevcut yeri genişlemeye müsait olmayan Müze, 2016 Ocak ayında "Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Merkezi"ne taşınmıştır.

Müzenin taşındığı tarihi bina; 1901 yılında, İsviçreli misyoner Dr. HermannChrist tarafından hastane olarak inşa edilmiş, uzun yıllar "İsviçre Hastanesi" adıyla faaliyette bulunmuş ve 1922 yılında ekonomik sebeplerle kapatılmıştır.Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren uzun yıllar "Orta Mektep" olarak hizmet veren bu yapı, 1960-1980 arası "Yetiştirme Yurdu" olarak kullanılmıştır. 1980'li yılların başlarından itibaren boşaltılan tarihi yapı, 2002 yılı başlarında Vali Muzaffer Dilek döneminde restore edilerek Şanlıurfa Valiliği Sosyal Merkezi olarak yeniden hizmete açılmıştır. Daha sonra 2010 yılından itibaren ise "Şanlıurfa Valiliği Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Merkezi" olarak kullanılmaktadır.

Müze ve Satış Merkezi'nde Şanlıurfa'ya ait el sanatları ürünlerinden bakırcılık, ağaç oymacılığı, cülhacılık (bez dokumacılığı), saraçlık, yemenicilik, tarakçılık, kazazlık, keçecilik, kürkçülük, kilimcilik, halıcılık, abacılık, taşçılık, tespihçilik ve gümüşçülük ürünleri sergilenmektedir.

Şanlıurfa'ya ait yöresel ürünlerden halı, kilim, yaşmak, puşu, ehram gibi dokumalar; altın ve gümüş takılar; kürk yelek, çanta, heybe, keçe, tarak, bakır eşya, ağaç oyma, tespih ve yemeni gibi özgün el sanatları müze avlusunda yer alan atölyelerde üretilerek müzede satışa sunulmaktadır.

Sergiler Bölümü

Dokuma Maketi

Sergiler Bölümü

MUTFAK MÜZESİ

Mutfak Müzesi Hayat (Avlu)

MUTFAK MÜZESİ

Şanlıurfa Mutfak Müzesi Camii Kebir Mahallesi, Haciban Sokak 22 numarada, geleneksel Urfa mimarisinin seçkin örneklerinden biri olan '' Hacıbanlar Evi'' içerisinde yer almaktadır. Bu tarihi ev Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından satın alınarak 2011 yılında restore edilmiş ve "Urfa Mutfak Müzesi" olarak hizmete açılmıştır.

Evin röleve ve restorasyon projeleri Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Koruma Amaçlı İmar Birimi tarafından hazırlanmış ve Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır. Restorasyon ve müze düzenleme çalışmaları Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin kendi imkanları ve ekipleri tarafından yapılmıştır. Yemeklerin hazırlandığı yer olan mutfağa Urfa ağzında tandırlık denilmektedir. Mutfak müzesinin tandırlığında Urfa mutfağında kullanılan kaplar sergilenmiş, Urfa yöresine özgü giysili balmumu heykeller tarafından yufka ekmek yapılması ve yemek hazırlanması gibi sahneler canlandırılmıştır. Müzede Urfa mutfak kültürünün tanıtılması yanında geleneksel bir Urfa evindeki yaşam tarzı da tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda evin yatak odası geleneksel bir tarzda döşenmiş, misafir odasında misafirlerin ağırlanması, günlük odada komşu kadınları ile imece usulünde içli köfte, dolmalı köfte gibi yemeklerin hazırlanması balmumundan heykellerle canlandırılmıştır. Yemek kültürümüzün geleneksel evlerimizdeki önemli mekânlarından biri de kilerlerdir. Yeme içmede kullanılan buğday ve bulgurdan, una, yağa, peynire, şekere, pekmeze ve kurutmalıklara kadar bir çok yiyeceğin muhafaza edildiği kiler Urfa ağzında "Zahire Damı" ya da "Zerzembe" olarak adlandırılmaktadır. Müzenin zerzembesinde çeşitli yiyecekler saklandıkları özgün kaplarla tanıtılmaya çalışılmıştır.

Mutfak Müzemizde bayanlara, Urfa mutfağını bilen uzmanlarca, yöresel yemek kursları haftada 6 gün 2 grup şeklinde verilmektedir.

Hacibanlar Evi'nin Mimari Özellikleri

Beşik tonozlu "kapı aralığından" (dehliz) uzun kenarı doğu-batı istikametinde ortası çiçeklikli "hayat"a (avlu) geçilir. Avlunun kuzey ve güney cepheleri ortada eyvan, yanlarda birer oda düzenindedir. Klasik bir Urfa evinin özelliklerini taşıyan bu evde en dikkate değer mimari öge, avlunun batısındaki sokak duvarı üzerinde yer alan, kuzey ve güneyindeki damları birbirine bağlayan, zengin taş süslemeli konsollar üzerine oturan gezenek kısmıdır. Konsolların kemer araları duvar tarafında yuvarlak kemerli kuş takaları (kuş evleri) ile dekorlanmıştır. Evin kuzey cephesinde yer alan eyvanın kilit taşındaki H.1085/M.1674 tarihli kitabe Urfa evlerindeki en eski tarihli kitabe olup evin inşa tarihini vermektedir. Tarihi Urfa Evleri'nin en güzel örneklerinden biri olan ''Hacıbanlar Evi'', fıskiyeli havuz, taş süslemeli cepheleri, eyvanı ve kuş takaları (yuvaları) ile konuklarını farklı bir atmosfere taşımaktadır.

Urfa Yemek Kültürü'nün Tarihi Geçmişi

Her canlı yaratık gibi insanoğlu da gözünü dünyaya açtığı andan itibaren fizyolojik bir gereksinim olan beslenme ihtiyacı ile karşı karşıya kalır. Her yavru doğar doğmaz ilahi bir hikmet olarak emzirilme ihtiyacı duyar ve süt gibi harika bir besinle açlığını gidermeye çalışır. Gün geçtikçe bu temel gereksinimini doğadaki besinlerle karşılamaya başlar. Doğadaki besinlerin lezzetli yemeklere dönüşmesi, daha doğrusu yemeğin bir kültür, damak zevki ve hatta bir sanat haline gelmesi insanoğlunun binlerce yılını almıştır. Doğadaki hangi bitkinin zehirli olup olmadığı, hangisinin vücuda yarayıp yaramadığının anlaşılması kim bilir kaç yüzyıl sürdü ve deneme yanılma ile geçen bu süre içerisinde kim bilir kaç kişi hayatını kaybetti.

Uygarlık tarihinin başladığı şehir olarak kabul edilen Şanlıurfa'nın Göbeklitepe'sindeki avcı toplum, günümüzden 12.000 sene önce doğadaki hazır bitkilerle besleniyordu. Ancak temel besin kaynakları av etleri idi. Bu insanlar daha sonra ovaya inerek dünyada ilk kez buğday tarımını başlattıklarında artık etin yanına ekmeği ve bulguru da koymayı başarmışlardı. Aradan 12.000 yıl geçti. Bu gün de Urfalıların temel besin kaynağını et ve bulgur ağırlıklı zengin yemek çeşitleri oluşturmaktadır. Bunu 12.000 yıl öncesine dayanan geleneğe bağlamak her halde abartılı bir iddia olmasa gerek. Urfa mutfağında etin ve kebabın önemli bir yeri varsa, bunu Göbekli Tepe'li avcı hemşehrilerimizin 12.000 yıl önce av etleriyle beslenmesinde aramak gerekir. Göbekli Tepe kazılarında bol miktarda bulunan ceylan kemiği o dönem insanlarının avladıkları ceylan etiyle beslendiklerini göstermektedir. Urfa'da ceylan etiyle beslenme geleneği günümüzden 50-60 yıl öncesine kadar devam etmiştir. Bu gelenek "Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar" dizesinin geçtiği ünlü Urfa türküsüne de yansımıştır. Urfa'da "Et girmeyen eve dert girer" sözü de bin yılların alışkanlığından kaynaklanmış olmalıdır.

Hangi kentin kebapçıları yurdun dört bir yanına bu denli çok yayılmış? Türkiye'nin hangi kentinde Urfa'daki kadar çok pide fırını var? Hangi kentindeki fırınlarda "dürmük" (dürüm) yapmaya uygun "açık ekmek" (lavaş) üretiliyor? Hangi kentinin evlerinde dürüm yapmak için selelerle "ev ekmeği" (yufka) yapılıyor? Çünkü kebap demek, fırın yemeği demek, dürüm demektir. Dürüm demek yufka ekmek demektir. Dürüm yapmaya uygun olmayan "somun" (Francala) fırınlarının Urfa'ya gelişi 40 yılı geçmiyor zaten.

Urfa'ya gelen yabancıların kaldıkları süre içerisinde lokantalarımızdaki kebap çeşitlerinden usandıklarını, "Sizde hiç sebzeli yemek bulunmaz mı?" şeklindeki şikâyetlerini defalarca duymuşuzdur.Burada haksızlık etmemek de gerekiyor. Urfa mutfağında sebzeli yemekler de yok değil. Ancak bu yemekler günümüzde sadece evlerde pişmekte ve lokantalara yeterince girmemiş durumdadır.

Geleneksel Ev Hayatı

Yaşam Odası

Tandırlık

Tandırlık

Geleneksel Yaşam Odası

Gelin Odası

Zerzembe (Zahirelik)

Sergi Odası

T. C.
ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İBRAHİM TATLISES MÜZİK MÜZESİ

MÜZİK MÜZESİ

Sergiler Bölümü

MÜZİK MÜZESİ

Urfa Şehir surlarının Harran Kapısı batısına bitişik olan ve "Yasin'in Kahvesi" olarak bilinen mekânın Urfa musiki tarihinde çok önemli bir yeri vardır. Müziğe son derece meraklı olan, kendisi de çok güzel türkü ve hoyrat okuyan Yasin Erdihan'ın (Kahveci Yasin) çalıştırdığı bu kahvehanede, kahveler ve demli çaylar yudumlanırken en son çıkan plâklar, Urfalı müzisyenler tarafından kaydedilen teyp batları büyük bir keyifle ile dinlenirdi. Bir dönem Şanlıurfa müziğinin kalbinin attığı "Yasin'in Kahvesi" Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesince kamulaştırılarak restorasyonu yapılmış ve 25 Eylül 2011 tarihinde İbrahim Tatlıses Müzik Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Şanlıurfa müzik kültürünü kuşaktan kuşağa aktararak yaşatılmasını sağlamak, Şanlıurfalı müzisyenleri müzik sevenlere daha yakından tanıtmak ve sanatçılarımızın yaptıkları eserleri arşivleyerek albümlerini ömür boyu unutulmaz kılmak amacıyla oluşturulan müzede; Halk musikisi alanında Türkiye'de yetişen ünlü sanatçımız İbrahim Tatlıses'e ait özel eşyalar, günümüzde sanat hayatına devam eden sanatçılar yanında vefat eden sanatçıların fotoğrafları, yaşamlarını anlatan yazılı panolar ve balmumu heykelleri, Urfalı sanatçılara ait plâklar, ses kayıtları, Urfa musikisinde yeri olan çeşitli çalgı aletleri sergilenmektedir.

Urfa'da Musiki Tarihi

Halk Müziği ya da türkü denilince Anadolu'da ilk akla gelen şehir Urfa'dır. TRT repertuarının önemli bir kısmını Urfa türküleri oluşturmaktadır. Anadolu'nun en yanık türküleri, en dertli uzun havaları, hoyratları Urfa'da dile gelir. Bunun içindir ki Urfa'ya "Türkü Şehri" de denilmektedir. Engin bir müzik kültürüne sahip olan Urfa'nın bu özelliğinin elimizdeki bilgilere göre 2000 yıl öncesinde de ileri bir düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Şanlıurfa'nın bilinen en eski müzisyeni M.S. 154-222 tarihleri arasında yaşamış olan şair Bardaysan'dır. Bardaysan müziğe o kadar düşkün idi ki, oğlunun adını "Ahenk" anlamına gelen "Harmonius" koymuştur. Bardaysan'ın şarkıları Urfa'da uzun yıllar popülerliğinden hiçbir şey kaybetmemiştir. Kiliselerdeki ayin müziği ilk defa Urfa'da Bardaysan tarafından icra edilerek dünyaya yayılmıştır. Grek mitolojisinin şarkılarıyla vahşi doğayı ve hayvanları huzura kavuşturan ozanı, müzisyeni ve mitolojik kahramanı Orpheus (Orfeus), müziğe düşkün olan Urfa'da M.S.II.-III. yüzyıllarda büyük bir saygınlık görmüştür. Hatta bir görüşe göre, Orfeus'u çok seven Urfalılar onun adından esinlenerek şehirlerine Orfe-Urfa adını vermişlerdir.

Lir çalarken ve şarkı söylerken tüm evcil ve vahşi hayvanların Orfeus'un etrafını sardığı ve onun müziğini büyük bir uysallıkla dinlediği bilinmektedir. Orfeus'u lir çalarken dinleyen hayvanları konu alan renkli döşeme mozaikleri, Roma imparatorluğunun yayıldığı geniş coğrafyada M.S.II. yüzyıldan VI. yüzyıla kadar yapıları süslemiştir. Bu geniş coğrafyada yapılan araştırmalarda bugüne kadar toplam seksen beş Orfeus Mozaiğine rastlanılmıştır. Dokuz adedinin ülkemizde yer aldığı bu mozaiklerden iki adedinin Urfa'da bulunmuş olması, Urfalıların müziğe tutkunluklarının önemli bir göstergesi olsa gerek. Urfa'daki Orpheus Mozaiklerinden biri kayıptır. Diğeri ise kaçırılmış olduğu Dallas Müzesi'nden Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın girişimleri sonucu geri getirilmiş olup Urfa Müzesi'nde sergilenmektedir.

1725-1925 yılları arasında ''Urfa Mevlevihânesi''nde icra edilen tasavvuf musikisinin Urfa musiki kültürüne önemli etkileri olmuştur. Tasavvuf musikisine ait repertuarın içinde okunan İlahi, Nefes ve kırık havalara Şanlıurfa'da "çifte" deyimi kullanılmaktadır. Yine bu repertuarın içinde münacat, naat, mersiye, kaside ve gazel gibi "tek" (solo) okunan eserler de vardır. 1932'de Atatürk'ün isteği üzerine Yurt çapında kurulan "Halkevleri" bünyesinde Dil, Tarih, Edebiyat ve Folklor şubeleri oluşturulmuştur. Urfa Halkevi'nde ise musiki faaliyetleri bu dönemde yoğunlaşmış ve halkbilimi alanında geniş ölçüde derleme çalışmaları yapılmıştır. Urfa Halkevi'nin yıllık bir yayın organı da olmuş ve 1951'e kadar çalışmaları sürdürülmüştür.

Daha sonra "Urfa Musiki Cemiyeti" kurulmuş ve uzun yıllar (1955-1975 arası) bu cemiyette eğitim ve sanat faaliyetleri devam etmiştir. 1991 yılında Kültür Bakanlığına bağlı olarak kurulan "Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Korosu" Şanlıurfa'nın musiki hayatında yerini almıştır. Devlet Korosu, Türk Halk Müziğinin yanısıra Şanlıurfa Halk Müziğine ait ezgileri de repertuarına alarak, bu eserleri üstün tekniklerle icra etmekte ve bu kültürü sanat konserleriyle geniş kitlelere yaymaktadır. Bu koronun faaliyetleriyle Şanlıurfa Halk Müziğinde yeni ufuklar açılmıştır.

Doğal Bir Konservatuvar "Sıra Geceleri"...

Urfada sıra geceleri, ses kaydının olmadığı eski dönemlerde, musikinin icra edildiği ve nesilden nesile aktarıldığı yegane ortamlar olmuştur. Adete bir konservatuarı andıran sıra gecelerinde, çıraklar ustaları dinler ve onlardan makamların inceliklerini öğrenirlerdi. Bazen ustalar söyleyişini beğendikleri gençlerden bir hoyrat okumasını da ister ve o genci onurlandırırlardı. Bu gelenek günümüzde de devam etmektedir. Sıra gecelerinde türkü ve hoyratların yanında, Rast, Segah, Uşak, Hicaz, gibi bir çok makamdaki eserler seslendirilmektedir. Ayrıca sıra gecelerinde, Urfalı şairlerin şiirleri okunmakta ve şiir hakkında fikir alışverişlerinde bulunulmaktadır. İşte, 2000 yıldan beri zengin kültürlerden beslenen Urfa'da; Bardaysan'dan Efraim'e, Kuloğlu Mustafa'dan Kirişçizade Halil Baba'ya, Mukim Tahir'den Hamza Şenşes'e, Halil Hafız Uzungöl'den Tenekeci Mahmut Güzelgöz'e, Kazancı Bedih'ten Eyüp Uyanıkoğlu'na, İbrahim Tatlıses'e, Seyfettin Sucu'ya ve Mehmet Özbek'e kadar yüzlerce müzisyen yetiştirmiştir.

Enstrümanlar

Musikışinaslarımız

Sergiler Bölümü

Sergiler Bölümü

MÜSLÜM GÜRSES
SANAT MÜZESİ

MÜSLÜM GÜRSES
MÜZİK VE SANAT MÜZESİ

Sergi Bölümü

MÜSLÜM GÜRSES MÜZİK VE SANAT MÜZESİ

Müslüm Gürses Müzesi, Şanlıurfa'nın en eski tarihi mekânlarından birisi olan Mahmut Nedim Konağı içindeki Kurtuluş Müzesi'nin avlusunda bir binanın giriş katında yer almaktadır.

7 Mayıs 1953 tarihinde Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinde doğan, 3 Mart 2013 tarihinde hayatını kaybeden Şanlıurfalı ünlü ses sanatçısı Müslüm Gürses adına Şanlıurfa Valiliği tarafından5 Ekim 2013 tarihinde açılan müzede, sanatçının eşi Muhterem Nur Hanımefendi'nin hibe ettiğiMüslüm Gürses'e ait kıyafetler, müzik aletleri, plaklar, kasetler, özel eşyalar ve fotoğraflar sergilenmektedir.

Santaçıya Ait Eserler

Sanatçının Bal Mumu Heykeli

Sanatçının Aldığı Ödüller

BÜYÜKŞEHİR
ŞANLIURFA